

VII. fejezet

Hadifogság, málenkij robot

A magyar nép, különösen sváb honfitársaink számára rettenetesen hangzó, baljós csengésű két szó a „málenkij robot”. Hosszú fogságot, embertelen megpróbáltatásokat, sok, nagyon sok család számára fiatal, virágában megszakadt életet jelent, pedig valódi jelentése álnokul ártalmatlan: kicsi munka. Újhartyánból 300 fiatal férfit és nőt vittek el az orosz katonai hatóságok kényszermunkára.

Talán a szomorú emlékek miatt is – a visszatértek felejteni akartak – alig, alig találtunk képeket ehhez a fejezethez, az Ukrajnában készültek is sokkal inkább idillikus állapotokat mutatnak a kényszermunka utolsó éveiből, semmint a csalán- és fűlevések, az éhezések, a tífusz járta, tetű lakta priccsek rettenetét, a bányák embertelen munkakörülményeit. És csak a hazatértek elbeszéléseiből tudjuk, hogy a helybeliek sem éltek sokkal jobban és emberségük is kiállta a zord idők próbáját.

... De nem mutatják a képek az egymásra utalt emberek bajtársiasságát, az egy faluból valók összekapaszkodását, a betegek, elesettek, a rászorultak ápolását, segítségét sem, ami nélkül a szerencsés hazatérők száma jóval kevesebb lett volna!

VII. Kapitel

Kriegsgefangenschaft, malenkij robot (eine kleine Arbeit)

Die für das ungarische Volk und insbesondere für unsere schwäbischen Mitbürgern schrecklichen zwei Worte: „malenkij robot“ bedeuteten lange Gefangenschaft, unmenschliche Schicksalsprüfungen, in seiner Blütezeit gebrochenes junges Leben für viele Familien, obwohl die Bedeutung dieser Worte so hinterlistig harmlos ist: eine kleine Arbeit.

Aus Neuhartin sind 300 junge Männer und Mädchen von der russischen Militärverwaltung zur Zwangsarbeit mitgebracht. Vielleicht wegen den traurigen Erinnerungen – die Heimgekehrten wollten vergessen – fanden wir sehr wenige Bilder zu diesem Kapitel und diese, in der Ukraine gemachte Fotos zeigen idyllische Zustände aus den letzten Jahren der Zwangsarbeit, und nicht den Schrecken der Hunger, der Gras- und Brennesselsuppen, des Pritschen bewohnt von Laus und Typhus, die unmenschlichen Arbeitsumstände in den Bergwerken. Und aus den Erzählungen der Heimgekehrten wissen wir, dass auch die Einheimischen dort nicht viel besser gelebt haben, aber ihre Menschlichkeit hat die Probe dieser grausamen Zeiten bestanden.

Doch zeigen die Bilder auch nicht die Kameradschaft dieser auf einander angewiesenen Leute, den Zusammenhalt der aus dem selben Dorf vertriebenen Menschen, die Pflege der Kranken, Bedürftigen und Gefallenen, ohne die die Zahl der glücklich Heimgekehrten viel kleiner gewesen wäre!

Chapter VII

Captivity, „malenkij robot”

„Malenkij robot” – two words that sound ominous and dreadful for Hungarians and especially for our Suabian compatriots. These two words mean long-lasting captivity, cruel trials and for many families these two words meant the loss of young lives that were cut off in flowering. The real meaning of these words is falsely harmless: a little work. There were 300 young men and women taken away from Újhartyán by the Russian military authorities. We could hardly find photos for this chapter, probably because of sad memories – those who came back wants to forget. The ones that were taken in Ukraine reflect rather idyllic circumstances from the last years of the forced labour and not the horror of soups made of nettle and grass, hunger, bunks infected with typhus and louse and the inhuman circumstances for work in the mines.

We have learnt it only from the stories of those who had returned, that the ones who stayed home did not live much better either and their humanity overcame the trials of bad times.

... But these photos do not reflect the fellowship of the people depending on each other, the unity of people living in the same village, the nursing and support of ill and broken-down people, without which the number of people, who returned would have been a lot lower.

212. Orosz fogságban a II. világháború után. A kép Bakuban készült és Herman Andrást (jobb oldalt) ábrázolja egy fogolytársával.

213. Schulcz János 1949-ben Ukrajnában málenkij roboton. A II. világháború idején hurcolták el kényszermunkára.

214. A novidomászi munkatáborban 1948-ban. Balról jobbra: Fajth Erzsébet (Manger Henrikné), Manger Henrik és Kleineisel Mária (Fajth Györgyné)

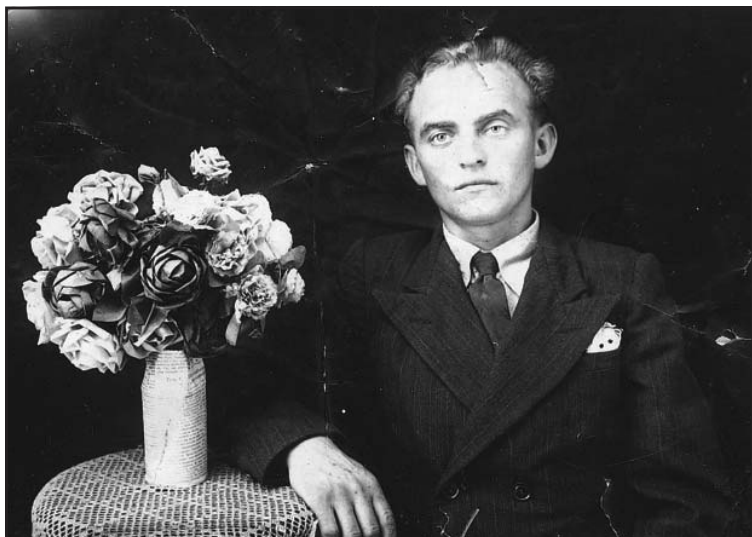
215. A novidombászi munkatáborban az 1026 sz. lágérben.
Balról jobbra:
Manger Henrik, felesége Fajth Erzsébet, kisfiukkal Jánossal és egy Kakasdról való házaspár ugyancsak ott született kisfiukkal.

216. Manger János, a legfiatalabb hadifogoly 1949-ben Novidombászon ...

*217. ... és az édesanyja, akivel ez a kép egy súlyos baleset után készült .

218. Katona András képe a novidombászi munkatáborban készült.

219. A munkatábor konyháján
Kis Erzsébet és Palheim Mária, akiket Szigetcsépről,
középen Manger Henrik, akit Szigetszentmártonból
burcoltak el.

*220. Öröm 1949. november 5-én
a Fajth családban: Erzsébet lányuk
közel öt év után hazatért Oroszországból.

**221. A Szovjetunióba elhurcoltak az 1026-os tábor melletti erdőben 1949-ben.*

*222. A málenkij robot idején készült kép.
Balról ül Schulcz János.*

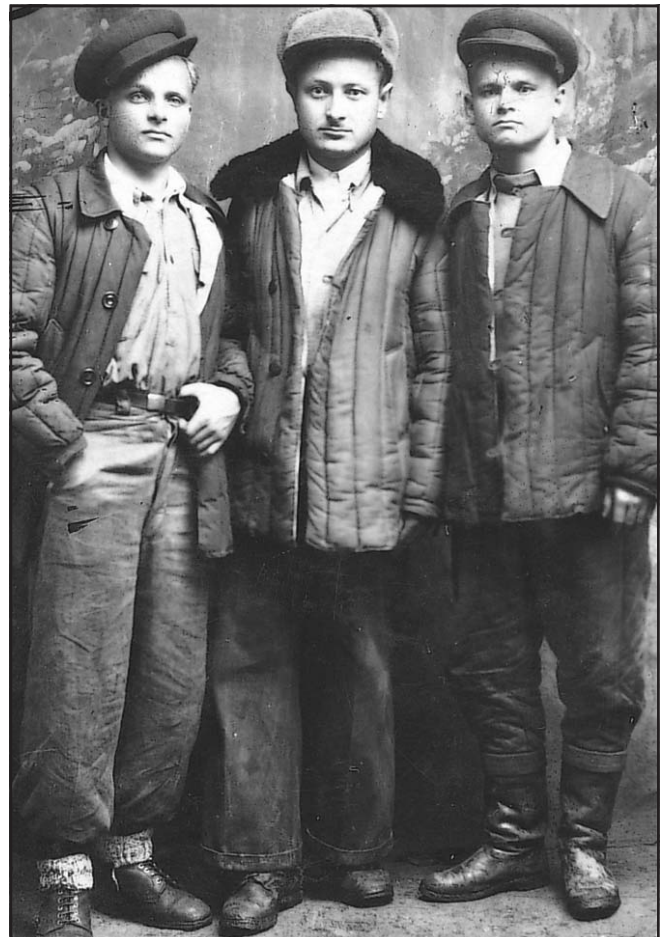
223. Orosz fogságban 1948-49-ben. Balról-jobbra: Hümpfner Pál, Wolf Erzsébet, Schönléber József akiket Ceglédbercelről hurcoltak el és Surman Erzsébet.

224. A kép Novidombászban a lágertől melletti erdőszélen készült 1949 tavaszán. Balról jobbra: Hümpfner Pál, Wolf Erzsébet, Aschenbrenner (Inczler) Mihály, Fajth Erzsébet karján a kisfiával Jánossal mellette férje Manger Henrik.

225. 1946-ban készült kép Ukrajnában málenkij robotban.
 Állnak: Lauter Pál, Serfel József, Fieder Magdolna (Fajth Józsefné),
 Fajth József, Katona András.
 Ülnek: Herman Antal, Schulcz János, Rizmajer Mihály és Rajs Pál.

226. Ukrajnában bányában a málenkij roboton
 1945-49 között.
 A csoportképen középen Schulcz János.

227. Az ukrajnai láger focicsapata 1945-49 között. Balról az ötödik Schulcz János.

228. Az 1946-ban készült kép az Ukrajnába elhurcoltakat ábrázolja.
Álló sor (balról): Kaldenecker János,
Surman Imre, Schulcz János.

**229. A málenkij robotból hazatért és még életben lévő volt foglyok találkozója 1990. november 5-én az újlengyeli művelődési házban a hazatérés 41. évfordulóján.*